

47

?????
????
????
????
????
????

נעים להכיר: המגזר הרביעי

משכורת של 3,000 שקלים בחודש לעומת מנהלי עמותות שמדי רוויחים הרבה יותר. אולי המודל הזה לא עובד?

"אני יודע שעשיתי לא מעט טעויות בדרך, כדרכו של יום ומי נהל צעיר, ואני משלם מחיר יקר על ההתעקשות להיות עוסק חברתי, אבל אני נחוש ברעתי להוכיח שניתן לפעול למען הקהילה ועדיין להרוויח. עובדה שאנחנו מתקיימים כבר כמה שנים ואין מחשבה ללכת הביתה. גם היום אני מחפש משקיע שיכיר בערך של השקעה חברתית ויסייע לטווח ארוך".
רונית דולב נמצאת עדיין בשלב ראשונים של היזמות החברתית-עסקית שלה והיא אופטימית.

אליהם ותורמים את הכל בחזרה. אחרים פועלים לפי המודל המסורתי של שכולל השקעה ורווח, גם אם קטן יותר מהשקעה סטנדרטית".

משלם מחיר יקר

רן ישפה, מייסדו של "דאיה" - בית ספר לתקשורת מקדמת בע"מ, הקדים מעט את זמנו כשהקים בית ספר ללימודי וידאו עבור נוער בסיכון ובעלי צרכים מיוחדים. לבית הספר, שפועל כיום מתוך הקמפוס של המכללה האקדמית תל אביב-יפו, מגיעים

הם מגזר רביעי, או חברה שמצאה נישא חברתית? "יש לבדוק את חזון החברה", מסבירה היזמת החברתית רונית דולב. "אם בטר פלייס, שהוקמה למטרה טובה, תשיב חלק מרווחיה לקהילה, היא עומדת בסיטנדרטים. אם אגסי ומשקיעיו יהיו היחידים ליהנות מהרווח - מדובר במגזר פרטי לכל דבר".

קשה להרוויח בטווח הקצר

אחד הראשונים שהשתמשו במושג היה מוחמד יונס, זוכה פרס נובל וכותב הספר "עולם ללא עו"

ממש כמו חברות מהמגזר הפרטי, בשני הבדלים: המטרה הראשונית בהקמתן היא חברתית - לעולם וקהילה טובים יותר. ההבדל השני - בעליהן לא עסוקים במקסום רווחים עבור עצמם, אלא הרווחים חוזרים כחלק מהתוכנית העסקית אל החברה במטרה להמשיך להשקיע בקהילה". עוד הוא מסביר: "המגזר הרביעי מורכב מעסקים עם נשמה שחושבים גם על הכיס הפרטי, אך לא רק עליו. אם החברה מנהלת נכון כולם מרוויחים: הבעלים, המשקיעים, העובדים

מאת טלי חרותי-סובור

« הקלדת המושג "המגזר הרביעי" (The Fourth Sector) בנוגל, מעלה עשרות אלפי אפשרויות שונות. המושג שפורה בחו"ל חודר אט אט גם לשוק הישראלי שמכיר בעיקר שלושה מגזרים ותיקים: המגזר הראשון, הציבורי, שמטי רתו ניהול ענייני המדינה בעזרת המסים שאנחנו משלמים. המגזר השני, הפרטי, שמורכב מחברות שמטרתן העיקרית השאת רווחים לבעלי המניות, והמגזר השלישי שמורכב מעמותות וארגונים ללא כוונת רווח הפועלים למען הקהילה ונסמכים באופן כמעט מוחלט על שולחן הפילנטרום. פעילות שלוש המגזרים זה לצד זה יצרה בתודעת הציבור חלוקה בסיסית ברורה, אם כי שגויה לעתים קרובות: או שאתה מרוויח ומנצל את הסיטואציה בכל דרך אפשרית כדי להגדיל את חשבון הבנק שלך, או שאתה עושה טוב לקהילה אבל מחזר על הפתחים. ביחד זה כמעט לא עובד.

"מדובר בחברות בע"מ שהוקמו כדי להרוויח, ממש כמו חברות מהמגזר הפרטי, ושני הבדלים - המטרה הראשונית בהקמתן היא חברתית ושנית - בעליהן עסוקים במקסום הרווח, אך לא רק עבור עצמם"

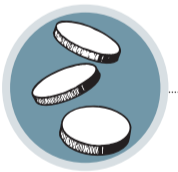

המגזר השלישי - עמותות
מוטיבציה: חברתית, ללא כוונת רווח הדרך: פעילות למען הקהילה ונזקקה המימון: שונר ופילנתרופיה, לעיתים רחוקות במימון עצמי

המגזר הראשון - ציבורי
מוטיבציה: ניהול ענייני המדינה הדרך: תקציב מאושר על ידי הממשלה המימון: מסים והכנסות

המגזר הרביעי - יזמים חברתיים
מוטיבציה: חברתית-עסקית, לייצר תזרים מבלי למקסם רווחים ליזמים הדרך: הקמת מיזמים עסקיים למען העולם והקהילה המימון: גיוס משקיעים ומכירה, חלק מהרווחים חוזרים לקהילה

המגזר השני - פרטי
מוטיבציה: עסקית. מקסום הרווח שמגיע לכיס הבעלים הדרך: מכירת שירותים ומוצרים מגורמים חיצוניים

לפני כשנה הקימה יחד עם שותפתה, סמדר פוגל, את אתר האינטרנט JGooders.com המחבר בין פרויקטים קהילתיים ותורמים פוטנציאליים בקהילה היהודית הגלובלית. "גייסנו שלושה משיקיעים כדי להקים פלטפורמה חברתית לקירוב בין גורמים שונים בקהילות היהודיות בעולם. במיזם הושקעו עד היום למעלה ממיליון דולר ונזרק למיליון נוסף".
האם המשקיעים יריו נחת ויראו את השקעתם חוזרת?
"כרגע יש באתר 20 פרויקטים שמשלמים עבור פלטפורמת הפרסום, ואנו זקוקות לאלפים שכאלה, אך להערכתי בתום שנתיים-שלוש נתחיל להרוויח. לקחנו סיכון מחריב, בדקנו את השוק וגילינו צורך קיים. אנחנו מאמינות שהקמת חברה עסקית בת קיימא בשירות חברתי זה המקום הנכון להיות בו כיום".

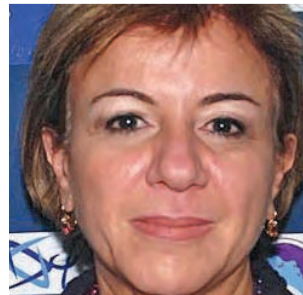
מאות צעירים לפעילות המשנה את חייהם. ישפה זכה בפרסים רבים במהלך השנים, ולהכרה מצד הממסד האקדמי, אך נאבק כלכלית בעייתיות בשל העובדה שהתעקש להקים חברה עסקית הפועלת למען מטרה חברתית ולא עמותה. "הייתי הרבה יותר קלים אם הייתי פועל ברך המקובלת", הוא מספר, "הייתי מוצא תורמים שכיום לא יכולים לתרום לי כי אין הטבות מס, והייתי נהנה מהטבות שונות בתחומי אר"נונה או מסים - כמו שהודיעו לי בעיריית תל אביב כשדנתי איתם בסילוק חוב שיש לי משימוש במבנה קודם".
אז למה לא להקים עמותה?
"כי המוטו שעומד מאחורי בית הספר הוא 'בזכות ולא בחסד'. המסר הוא בואו לא נבקש תרומות, בואו לא נסתמך על שולחנו של האדם העשיר אלא נעשה בעצמנו".
בינתיים אתה מושך

ני, ומי שהקים את הבנק הראשון להלוואות בסכומים קטנים לעסקים זעירים בבנגלדש ובמקביל הקים עוד עשרה מיזמים חברתיים למטרות רווח. "על פי התפישה של יונס חשוב להקים חברות כלכליות לכל דבר, שהמשימה שלהן היא חברתית", אומרת דולב. "אמנם קשה יותר להרוויח ממיזמים כאלה בטווח הקצר, אבל בטווח הארוך הם לא רק ייצרו תורים מזומנים קבוע ורווחי, הם גם יחזירו את ההשקעה, וייהנו מהתשואות ממש כמו בכל חברה אחרת שגייסה משקיעים".
בכל זאת קיים הברל משמעותי תי אחד נכון, והוא משתנה מחברת לחברה. המשקיעים במיזמים כלכליים-חברתיים יודעים שחלק מהרווח, בין אם מדובר ב-10% או ב-50%, לא יגיע לכיסיהם אלא יחזור לחברה כדי שתמשיך להתרחב ולהשקיע אותו בקהילה. משקיעים מסוימים רואים בהשקעה תרומה, הם לא רוצים שהרווחים יחזרו

והקהילה, אלא שהקהילה מרוויחה יותר, בעוד הבעלים קצת פחות".
מגזר רביעי או שני? בין המיזמים החברתיים למטרות רווח אפשר למנות עסקים כמעט טריוויאליים ששויכו בעבר באופן אוטומטי למגזר השני, וכיום פועלים אחרת. כך למשל, הוקמו מסעדות "לילית" והמאפיה החדשה "לילית" כחברות בע"מ, המופעלות על ידי נוער בסיכון ונותנות להם מקום עבודה ויכולת להתמחות בתחום, למטרות רווח. יקב טוליפ הצפוני גם הוא עומד על רגליו הכלכליות ומעסיק בעלי צרכים מיוחדים, כמו גם מרכז שירותי הקהילה קול יכול, המופעל על ידי נכים ומוגבלים, אך הוקם למטרות רווח ברורות. במקביל למגזרי אוכלוסיה מיוחדים, הרי שגם חברות שהוקמו למען יצירת עולם טוב יותר - מפתחי אנרגיות חלופיות ועד צמצום העוני - הן חלק מהמגזר הרביעי. האם שי אגסי ובטר פלייס

חננון ברקת

רונית דולב

רן ישפה